

Byla C-251/24

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2024 m. balandžio 9 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Curtea de Apel București (Rumunija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. vasario 28 d.

Ieškovė:

Axpo Energy Rumunija SA

Atsakovės:

Agenția Națională de Administrare Fiscală

Guvernul României

Pagrindinės bylos dalykas

Ieškinys dėl žalos, kurią ieškovė *Axpo Energy Romania SA* 2022 m. ir 2023 m. tariamai patyrė dėl to, kad sumokėjo įmoką už prekybos veiklą į Energetikos pertvarkos fondą ir atitinkamus delspinigius, atlyginimo ir dėl žalos, kurią ieškovė tariamai patyrė dėl to, kad galutiniams vartotojams buvo taikomas maksimalios gamtinių dujų ir elektros energijos kainų viršutinės ribos nustatymo mechanizmas, atlyginimo.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Remiantis SESV 267 straipsniu prašoma išaiškinti SESV 28, 30, 35, 101 ir 102 straipsnius, 107 straipsnio 1 dalį ir 108 straipsnio 3 dalį, taip pat tam tikras Direktyvos 2019/944, Reglamento 2019/943, Reglamento 2022/1854 ir Direktyvos 2006/112 nuostatas.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar Direktyvos (ES) 2019/944 3 straipsnio 1, 3 ir 4 dalių ir 9 straipsnio 2 dalies nuostatos, siejamos su SESV 101 straipsnio 1 dalimi, pagal kurias valstybės narės turi užtikrinti vienodas ir nediskriminacines sąlygas elektros energijos rinkos dalyviams, turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiama valstybei narei nustatyti papildomą mokestinę prievolę, kaip antai OUG Nr. 27/2022 diferencijuotai reglamentuojamą įmoką už prekybos veiklą, kurią turi mokėti tik konkretūs didmeninės energijos rinkose prekiaujantys dalyviai, kaip antai prekybos veikla užsiimantys tiekėjai, išskyrus kitų kategorijų dalyvius, kaip antai bendra šilumos ir elektros energijos gamyba (kogeneracija) užsiimančius gamintojus, ir gamintojus, kurių gamybos pajėgumai buvo pradėti eksploatuoti po 2022 m. balandžio 1 d.?
2. Ar SESV 101 ir 102 straipsnių nuostatos, pagal kurias valstybės narės negali priimti priemonių, kuriomis būtų trukdoma, ribojama ar iškraipoma konkurencija vidaus rinkoje, ribojama ar kontroliuojama gamyba ar rinkos arba taikomos nevienodos sąlygos lygiaverčiams sandoriams su kitais prekybos partneriais, turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiama valstybei narei nustatyti papildomą mokestinę prievolę, kaip antai OUG Nr. 27/2022 reglamentuojamą įmoką už prekybos veiklą, kurią turi mokėti tik konkretūs didmeninės energijos rinkose prekiaujantys dalyviai, kaip antai prekybos veikla užsiimantys tiekėjai, išskyrus kitų kategorijų dalyvius, kaip antai bendra šilumos ir elektros energijos gamyba (kogeneracija) užsiimančius gamintojus, ir gamintojus, kurių gamybos pajėgumai buvo pradėti eksploatuoti po 2022 m. balandžio 1 d., todėl tie, kas privalo mokėti šią įmoką, atsiduria nepalankioje konkurencinėje padėtyje?
3. Ar SESV 107 straipsnio 1 dalies ir 108 straipsnio 3 dalies nuostatos, susijusios su valstybių narių pareiga pranešti apie valstybės pagalbą, turi būti aiškinamos taip, kad pagal nacionalinės teisės aktą, kaip antai OUG Nr. 27/2022, kuriuo reglamentuojama įmoka už prekybos veiklą, yra suteikiama valstybės pagalba nuo šios įmokos mokėjimo atleistiems asmenims, apie kurią privaloma pranešti?
4. Ar Reglamento 2019/943 3 straipsnio a, b, h ir p punktai ir 10 straipsnio 1, 4 ir 5 dalys, siejami su šio reglamento 22 ir 23 konstatuojamosiomis dalimis, Direktyvos 2019/944 5 straipsnio 1, 3 ir 4 dalimis ir Reglamento (ES) 2022/1854 8 straipsniu, kuriais reglamentuojami kainų nustatymo didmeninėje energijos rinkoje principai, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama valstybei narei nustatyti tokią papildomą mokestinę prievolę, kaip OUG Nr. 27/2022 reglamentuojama įmoka už prekybos veiklą? Ar aiškinant šias nuostatas įmoka gali būti laikoma proporcinga tokiomis aplinkybėmis, kai ją nustatant neatsižvelgiama į prekyba užsiimančių rinkos dalyvių veiklos išlaidas? Ar aiškinant šias nuostatas įmoka gali būti laikoma nediskriminacine tokiomis aplinkybėmis, kai ji taikoma tik daliai didmeninės rinkos dalyvių, vykdančių energijos pirkimo ir perpardavimo veiklą?

5. Ar SESV 28, 30 ir 35 straipsnių, Reglamento 2019/943 3 straipsnio ir Direktyvos 2019/944 3 straipsnio nuostatos, kuriose numatytas draudimas teisės aktais sudaryti kliūtis tarpvalstybiniams elektros energijos srautams tarp valstybių narių, turi būti aiškinamos taip, kad jomis draudžiama valstybei narei nustatyti papildomą mokesstinę prievolę, kaip antai įmoką už prekybos veiklą, reglamentuojamą OUG Nr. 27/2022, pagal kurį laikotarpiu nuo 2022 m. rugsėjo 1 d. iki gruodžio 16 d. eksporto sandoriams buvo numatyta formulė, nulėmusi didesnes išlaidas ir jokio pelno, o pardavimo šalies viduje atveju buvo pripažįstamas 2 % teorinis pelnas? Ar aiškinant šias nuostatas pagal Sąjungos teisę draudžiama nustatyti tokią įmoką, kai nuo 2022 m. gruodžio 16 d. įmokos mokėjimas numatytas tik energijos pardavimo eksportui, bet ne energijos importo atveju?

6. Ar pagal Direktyvos 2006/112 401 straipsnio nuostatas, kuriomis valstybėms narėms draudžiama kartu su pridėtinės vertės mokesčiu taikyti apyvartos mokesčius, valstybei narei draudžiama nustatyti prekybos veiklą vykdančioms rinkos dalyviams papildomą mokesstinę prievolę, kaip antai OUG Nr. 27/2022 reglamentuojamą įmoką už prekybos veiklą, ?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo: 28, 30, 35, 101 ir 102 straipsniai, 107 straipsnio 1 dalis ir 108 straipsnio 3 dalis

2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES: 3 straipsnio 1, 3 ir 4 dalys, 5 straipsnio 1, 3 ir 4 dalys ir 9 straipsnio 2 dalis.

2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos: 22 ir 23 konstatuojamosios dalys, 3 straipsnio a, b, h ir p punktai bei 10 straipsnio 1, 4 ir 5 dalys.

2022 m. spalio 6 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/1854 dėl skubios intervencijos, skirtos didelėms energijos kainoms mažinti: 8 straipsnis

2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos: 4 ir 7 konstatuojamosios dalys bei 401 straipsnis

Nurodyta Sąjungos jurisprudencija

1982 m. spalio 6 d. Sprendimas *CILFIT / Ministero della Sanità* (283/81, Rink. 1982, p. 3415, EU:C:1982:335); 1991 m. lapkričio 21 d. Sprendimas *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ir kt. / Prancūzija* (C-354/90, Rink. 1991, p. I-5505, EU:C:1991:440, 10 ir 14 punktai); 1994 m. balandžio 12 d. Sprendimas *Halliburton Services / Staatssecretaris van*

Financiën (C-1/93, Rink. 1994, p. I-1137, EU:C:1994:127, 15 punktas); 2004 m. liepos 15 d. Sprendimas *Pearle ir kt.* (C-345/02, 2004, Rink. p. I-7139, EU:C:2004:448, 30–32 punktai); 2005 m. gruodžio 15 d. Sprendimas *Unicredito Italiano* (C-148/04, 2005, Rink. p. I-11137, EU:C:2005:774, 42 punktas); 2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimas *Marrosu ir Sardino* (C-53/04, 2006 m. Rink. p. I-7139, EU:C:2006:517, 54 punktas); 2006 m. spalio 5 d. Sprendimas *Transalpine Ölleitung in Österreich* (C-368/04, 2006, Rink. p. I-9957, EU:C:2006:644, 39 punktas); 2012 m. vasario 16 d. Sprendimas *Eon Aset Menidjunt* (C-118/11, EU:C:2012:97, 76 punktas); 2021 m. vasario 25 d. Sprendimas *Novo Banco* (C-712/19, EU:C:2021:137, 45 punktas); 2022 m. sausio 27 d. Sprendimas *Fondul Proprietatea* (C-179/20, EU:C:2022:58, 84 ir 85 punktai); 2022 m. balandžio 7 d. Sprendimas *Autonome Provinz Bozen* (C-102/21 ir C-103/21, EU:C:2022:272, 58 ir 59 punktai); 2013 m. rugsėjo 5 d. generalinės advokatės J. Kokott išvada byloje C-385/12 (EU:C:2013:531, 89 punktas).

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Ordonanța de urgență a Guvernului Nr. 27/2022 privind măsurile aplicabile clienților fine din piața de energia electrică și gaze naturale în perioada 1 aprilie 2022–31 martie 2023, precum și pentru modificarea și completarea acte normative, cu modificările și completările ulterioare (Nepaprastasis Vyriausybės potvarkis Nr. 27/2022 dėl priemonių, elektros energijos ir gamtinių dujų rinkos galutiniams vartotojams taikytinų laikotarpiu nuo 2022 m. balandžio 1 d. iki 2023 m. kovo 31 d., ir tam tikrų teisės aktų pakeitimo ir papildymo su paskesniais pakeitimais ir papildymais) (toliau – OUG Nr. 27/2022), patvirtinto *Legge n. 206/2022* (Įstatymas Nr. 206/2022): 15 straipsnio 1, 2 ir 5 dalyse numatyta:

- nustatomas specialus 80 % mokestis, apskaičiuojamas pagal specialią metodiką, taikomas papildomoms pajamoms, kurias gauna elektros energijos ir gamtinių dujų gamintojai;
- mokestis netaikomas papildomoms pajamoms, gautoms iš gamybos pajėgumų, pradėtų eksploatuoti po potvarkio įsigaliojimo datos, ir gautoms viešąsias šildymo paslaugas teikiančių įmonių, kurios kogeneracijos būdu gamina elektros energiją;
- mokestis mokamas į atskirą valstybės išdo įplaukų sąskaitą ne vėliau kaip kito mėnesio, einančio po mėnesio, už kurį jis turi būti sumokėtas, 25 dieną.

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 119/2022 pentru modificarea și completarea OUG Nr. 27/2022, precum și pentru modificarea și completarea unor norminis aktas din domeniul energiei, aprobată prin Legea nr. 357/2022 (Nepaprastasis Vyriausybės potvarkis Nr. 119/2022, kuriuo iš dalies keičiamas ir papildomas OUG Nr. 27/2022 bei iš dalies keičiami ir papildomi tam tikri energetikos sektoriaus norminiai aktai, patvirtintas Įstatymu Nr. 357/2022) (toliau – OUG Nr. 119/2022): 1 straipsnio 13 punkte, kuriuo iš dalies keičiamas OUG Nr. 27/2022 15 straipsnis, iš esmės numatyta:

- iš pradžių OUG Nr. 27/2022 nustatytas mokestis pakeistas įmoka į Energetikos pertvarkos fondą (toliau – įmoka);
- nuo 2022 m. rugsėjo 1 d. įmoką moka elektros energijos gamintojai, elektros energijos gamybos telkėjai, prekyautojai, prekybos veiklą vykdydantys tiekėjai ir telkėjai, kurie didmeninėje rinkoje prekiauja elektros energija ir (arba) gamtinėmis dujomis;
- įmokos nereikia mokėti nei už gamybos pajėgumus, pradėtus eksploatuoti po 2022 m. rugsėjo 1 d., nei viešąsias šildymo paslaugas teikiančioms įmonėms, elektros energiją gaminančioms kogeneracijos būdu;
- apie dvišales sutartis, tiesiogiai derantis sudarytas didmeninėje rinkoje, susitariančiosios šalys turi pranešti Nacionalinei energetikos reguliavimo institucijai per 2 darbo dienas nuo jų sudarymo;
- įmoka pardavėjo apskaičiuojama, deklaruojama ir sumokama kas mėnesį, ne vėliau kaip mėnesio, einančio po mėnesio, už kurį ji turi būti sumokėta, 25 dieną;
- įmoka (C) apskaičiuojama taip: $C = (P_{mt} - P_a) \times Q_t \times 100\%$, kai: Q_t = energijos kiekis, dėl kurio eksporto arba tiekimo deramasi; P_{mt} – vidutinė energijos pirkimo ir pardavimo kaina kitos paros rinkoje, galiojanti sandorio išvakarėse; P_a – pirkimo kaina.

OUG Nr. 119/2022 Priede Nr. 3 (tapusiam OUG Nr. 27/2022 priedu Nr. 6.1) iš esmės numatyta:

- įmoka nustatoma atsižvelgiant į skirtumą tarp a) vidutinės svartinės mėnesinės per bazinį mėnesį patiektos elektros energijos ir (arba) gamtinių dujų pardavimo kainos ir b) vidutinės svartinės mėnesinės per bazinį mėnesį patiektos elektros energijos ir (arba) gamtinių dujų pirkimo kainos, prie kurio pridedama 2 % pelno dalis;
- apskaičiuojant patiektą kiekį atsižvelgiama į visus kiekius, kuriuos susitarta patiekti per bazinį mėnesį, neatsižvelgiant į sutarties sudarymo datą.

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Ieškovė veikia elektros energijos ir gamtinių dujų rinkoje ir vykdo tiek tiekimo galutiniam vartotojui, tiek prekybos veiklą, t. y. užsiima elektros energijos ir gamtinių dujų pirkimu ir didmenine prekyba pagal finansavimo ir (arba) fizinio tiekimo sutartis.
- 2 Vykdydama prekybos veiklą ieškovė parduoda elektros energiją ir gamtines dujas pagal pardavimo ar pirkimo sutartis didmeninėse rinkose, taip patenkindama kitų energijos rinkos dalyvių, kurie gali pirkti energiją ir gamtines dujas iš prekyautojų,

kad būtų užpildytos galimos spragos arba sumažinta rizika, likvidumo ir stabilumo poreikį.

- 3 Ieškovės prekybos veikla gali suteikti rinkos dalyviams vidutinės trukmės ir ilgalaikę apsaugą nuo kainų svyravimo energetikos sektoriuje. Šiuo tikslu, remdamasi rinkos tyrimais ir ekspertų prognozėmis, ieškovė sudaro trumpalaikes, vidutinės trukmės ir ilgalaikes sutartis dėl didelių elektros energijos kiekių pardavimo ar pirkimo, taip patenkindama tiek gamintojų, tiek vartotojų tiekėjų, didmeninių elektros energijos pirkėjų ir kitų prekiautojų stabilumo poreikį.
- 4 Kalbant apie energijos tiekimo veiklą pažymėtina, kad ji apima elektros energijos ar gamtinių dujų pardavimą galutiniams vartotojams ir galutiniams klientams tiekiamų didmeninių produktų kiekių pirkimą.
- 5 Ieškovei, kaip prekiautojai, taikomi OUG Nr. 119/2022 ir OUG Nr. 27/2022, kuriais Rumunijos valstybė įdiegė galutinių vartotojų apsaugos priemones, nustatydamą jiems taikomų elektros energijos kainų viršutinę ribą ir įvesdama išskirtines papildomas mokesines prievoles elektros energijos bei gamtinių dujų pardavėjams ir gamintojams.
- 6 2022 m. gruodžio 5 d. ieškiniu, pareikštu šioje byloje prieš atsakoves *Guvernul României* (Rumunijos vyriausybė) ir *Agenția Națională de Administrare Fiscală* (Nacionalinė mokesčių administravimo agentūra) (ANAF), ieškovė *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, prašo:
 - priteisti iš atsakovių žalos atlyginimą, preliminariai įvertintą 8 983 755 RON (Rumunijos lėjos), kaip kompensaciją už žalą, kurią ieškovė patyrė arba mano patyrusi 2022 ir 2023 m. dėl to, kad mokėjo su prekybos veikla susijusią įmoką ir teisės aktuose nustatytas palūkanas nuo jos sumos;
 - priteisti iš atsakovių žalos, kurią ieškovė patyrė arba mano patyrusi 2022 ir 2023 m. dėl viršutinės gamtinių dujų ir elektros energijos kainų ribos nustatymo mechanizmo taikymo galutiniams vartotojams, atlyginimą;
 - pateikti *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas, Rumunija) tam tikrų OUG Nr. 27/2022 nuostatų nekonstitucingumu grindžiamą prieštaravimą;
 - panaikinti *Ordinul președintelui ANAF nr. 1635/2022 privind modificarea și completarea Ordinului președintelui ANAF nr. 587/2016 pentru aprobarea modelului și conținutului formularelor utilizate pentru declararea impozitelor și taxelor cu regim de stabilire prin autoimpunere sau reținere la sursă* (ANAF vadovo įsakymas Nr. 1635/2022, kuriuo iš dalies keičiamas ir papildomas ANAF vadovo įsakymas Nr. 587/2016 dėl mokesčių ir rinkliavų, kuriems taikoma atvirkštinio apmokestinimo ar mokesčio išskaičiavimo prie pajamų šaltinio sistema, deklaravimo formų modelio ir turinio; toliau – Įsakymas Nr. 1635/2022), nes, pirma, antrinis aktas priimtas siekiant taikyti tariamai

Konstitucijai prieštaraujančias nacionalinės teisės nuostatas ir, antra, administracinis aktas priimtas pažeidžiant pirminę nacionalinę teisę.

- 7 Savo atsiliepimuose į ieškinį atsakovės pateikė kelis prieštaravimus ir iš esmės paprašė atmesti ieškinį kaip nepagrįstą.
- 8 Vykstant bylos nagrinėjimui ieškovė paprašė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateikti Teisingumo Teismui prejudicinius klausimus.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 9 *Ieškovė* teigia, kad turi būti taikomos tam tikros Sąjungos teisės nuostatos ir kad nustatant pareigą mokėti įmoką pažeidžiamos SESV, reglamentų 2022/1854 ir 2019/943 bei direktyvų 2019/944 ir 2006/112 nuostatos.
- 10 Ji tvirtina, kad buvo įpareigota mokėti įmoką nuo pelno neatsižvelgiant į visą jos veiklą [ir kad] pagal viršutinės ribos nustatymo mechanizmą ji priversta patirti nuostolių, nes įmokos apskaičiavimo formulėje neatsižvelgiama į padėtį rinkoje ir prekybos veiklos vykdymo sąlygas.
- 11 Ieškovės teigimu, kadangi nustatant įmoką atsižvelgiama tik į pelningus mėnesius, bet neatsižvelgiama į mėnesius, kai jos veikla buvo nuostolinga, ir į jos veiklai vykdyti būtinas išlaidas, įmokos mokėjimas faktiškai prilygsta tariamo pelno konfiskavimui ir sukelia neigiamų pasekmių jos veiklai.
- 12 Jei įmoka mokama nuo visų didmeninių sandorių, susijusių su prekybos veikla, neatsižvelgiant į sandorių sudarymo momentą, ji sukelia pasekmes atgaline data, todėl pažeidžiami teisinio saugumo ir mokesčių naštos nuspėjamumo principai. Iš tikrųjų dauguma didmeninių sandorių sudaromi pagal *forward* (išankstinių sandorių) sutartis, pasirašomas gerokai prieš įsigaliojant įmokai, tai yra tokiu momentu, kai rinkos dalyviai negali atsižvelgti į įmokos poveikį.
- 13 Be to, nustatyti pernelyg griežti reikalavimai informuoti apie dvišalius sandorius didmeninėse rinkose per dvi dienas nuo jų sudarymo ir baudų, sudarančių iki 5 % apyvartos, skyrimas už aiškiai nereglamentuojamus pažeidimus, trukdo ieškovei laisvai ir nuspėjamai vykdyti ekonominę veiklą.
- 14 ANAF prašo pripažinti Teisingumo Teismui pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą nepriimtiniu ir teigia, kad visi ieškovės pateikti prejudiciniai klausimai susiję tik su OUG Nr. 27/2022 nuostatomis, bet ne su Įsakymu Nr. 1635/2022, kurį šioje byloje prašoma panaikinti. ANAF teigia, jog ieškovė iš tikrųjų siekia, kad Teisingumo Teismas priimtų rekomacinį sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, ir kad šio teismo suformuluoti klausimai susiję tik su konkrečiais šios bylos aspektais, todėl SESV 267 straipsnyje numatytos priimtinumą sąlygos netenkinamos.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą reikalingas sprendimui byloje priimti atsižvelgiant tiek į ieškovės argumentus dėl įmokos neteisėtumo, tiek į Sąjungos teisės nuostatų poveikį valstybės pagalbos srityje, į mokesčio suderinamumą su pagrindinėmis laisvėmis, bendraisiais Sąjungos teisės principais ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių apmokestinimo politika.
- 16 Atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo jurisprudenciją (Sprendimo *Marrosu ir Sardino* 54 punktą ir Sprendimo *Eon Aset Menidjmont* 76 punktą) ir į tai, kad šioje byloje prašoma išaiškinti tam tikrų nacionalinės teisės nuostatų ir nacionalinės valdžios institucijų praktikos atitiktį Sąjungos teisės nuostatoms bei bendriesiems principams, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad esama neginčijamo ryšio su Sąjungos teise. Jis taip pat pažymi, kad dėl iškeltų klausimų dar nebuvo priimtas prejudicinis sprendimas panašioje byloje ir kad Teisingumo Teismas jų nenagrinėjo, todėl, remdamasis Sprendime *CILFIT / Ministero della Sanità* Teisingumo Teismo nustatytais kriterijais, konstatuoja, kad teisingas Sąjungos teisės taikymas nėra toks akivaizdus, kad nekiltų jokių pagrįstų abejonių dėl galimo jų sprendimo.

a) Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

- 17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, Teisingumo Teismo išaiškinimas būtinas siekiant nustatyti, kiek mokestis, taikomas tik konkretiems prekyautojams ir tiekėjams, vykdančioms prekybos veiklą, atitinka bendruosius lygybės ir nediskriminavimo principus bei valstybių narių pareigą užtikrinti vienodas ir nediskriminacines sąlygas elektros energijos rinkos dalyviams. Pagal lygybės principą reikalaujama, kad asmenys, kurių padėtis yra tokia pat ar panaši, nebūtų diskriminuojami ir būtų vertinami vienodai. Be to, kiek tai susiję su šio principo taikymu, Sąjungos lygmeniu išplėtotas mokesčių neutralumo principas, pagal kurį valstybės narės įpareigojamos nekurti nepagrįstos mokesčių mokėtojų diskriminacijos.
- 18 Konkrečioje energetikos sektoriaus srityje nurodytomis Sąjungos teisės nuostatomis reglamentuojama valstybių narių pareiga užtikrinti vienodas ir nediskriminacines sąlygas elektros energijos gamintojams (Direktyvos 2019/944 3 straipsnis) ir neiškreipti konkurencijos kuriant nepalankią konkurencinę padėtį konkrečių rinkos dalyvių nenaudai.
- 19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, jog ieškovė teigė, jog laikotarpiu nuo 2022 m. rugsėjo 1 d. iki gruodžio 16 d. eksporto operacijoms taikomos įmokos apskaičiavimo būdas lėmė, kad eksportuojant energiją Sąjungos vidaus rinkoje nebūtų pripažįstamas joks pelnas, nors nacionaliniams sandoriams buvo taikoma teorinė 2 % pelno marža, taigi konkurencija Sąjungos vidaus rinkoje buvo akivaizdžiai iškreipta. Toks pelno ir konkurencingumo sumažinimas buvo savavališkai primestas prekyautojams ir prekybos veiklą vykdančioms tiekėjams,

nors jie nėra vieninteliai operatoriai, vykdančios elektros energijos pirkimo ir (arba) pardavimo veiklą energijos rinkose: energijos gamintojai ir visų pirma atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamintojai vykdo tokią pat veiklą, atskirą nuo prekybos iš nuosavų išteklių pagaminta energija.

- 20 Be to, kiek tai susiję su prekyba energija didmeninėje rinkoje, gamybos pajėgumai ir gamintojai, kurie neprivalo mokėti įmokos, įgijo konkurencinį pranašumą prieš visus prekybos veiklą vykdančius tiekėjus, tokius kaip ieškovė.
- 21 Ieškovė taip pat nurodė, kad tiek elektros energijos gamintojai, tiek prekybos veiklą vykdančios bendrovės Sąjungos ir (arba) nacionaliniu lygmeniu veikia tose pačiose rinkose, vadinasi yra konkurentai ir, kiek tai susiję su prekyba elektros energija, jų padėtis yra vienoda. Skirtingas požiūris į vienodoje padėtyje esančius operatorius lemia konkurenciją ribojančios atrankios ir diskriminuojančios tvarkos įvedimą.
- 22 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas, be kita ko, į Sprendimo *Halliburton Services/Staatssecretaris van Financiën* 15 punktą, mano, kad būtina kreiptis į Teisingumo Teismą siekiant nustatyti, ar atsižvelgiant į Sąjungos teisės aktus, kuriais reglamentuojami lygybės ir nediskriminavimo principai, ir į valstybių narių pareigą užtikrinti vienodas bei nediskriminacines sąlygas elektros energijos rinkos dalyviams valstybėms narėms draudžiama įmoka nustatyti diferencijuotai, konkrečioms gamintojų kategorijoms netaikant pareigos mokėti šią įmoką.

b) Dėl trečiojo klausimo

- 23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad šis klausimas būtinas siekiant nustatyti, kiek įmoka yra valstybės pagalba, suteikiama elektros energijos gamintojams, kurie neprivalo jos mokėti, apie kurią pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį turi būti pranešta Europos Komisijai.
- 24 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nors valstybės pagalbos suderinamumo su vidaus rinka vertinimas pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį priskirtas išimtinai Komisijos kompetencijai (Sprendimo *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ir kt. / Prancūzija* 14 punktas ir Sprendimo *Unicredito Italiano* 42 punktas), nacionaliniai teismai vis tiek privalo užtikrinti teisės subjektų teisių apsaugą pažeidus įpareigojimą iš anksto pranešti Komisijai apie valstybės pagalbą (Sprendimo *Autonome Provinz Bozen* 59 punktas), ir yra kompetentingi aiškinti valstybės pagalbos sąvoką bei nustatyti, ar valstybės narės priimta priemonė yra valstybės pagalba (Sprendimo *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ir kt. / Prancūzija* 10 punktas ir Sprendimo *Transalpine Ölleitung in Österreich* 39 punktas).
- 25 Atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo jurisprudenciją, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymi, kad valstybės pagalbos srityje

Teisingumo Teismas gali prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti nuorodų dėl teisės aiškinimo, kuriomis remdamasis jis galėtų nustatyti, ar nacionalinė priemonė gali būti laikoma valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę (Sprendimo *Fondul Proprietatea* 84 punktas). Be to, pareiga nesuteikti pagalbos, kol apie ją nepranešta Komisijai ir kol ši neatliko preliminaraus tyrimo pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį, veikia tiesiogiai (Sprendimo *Pearle ir kt.* 30–32 punktai).

- 26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad taip yra ir šioje byloje, nes ieškovė teigia, kad įmokos nustatymo priemonė yra valstybės pagalba, kurios atžvilgiu ši pareiga pranešti buvo neįvykdyta. Nors šiomis aplinkybėmis nacionalinis teismas negali priimti sprendimo dėl pagalbos suderinamumo su vidaus rinka, jis vis dėlto turi konstatuoti, kad pagalba yra neteisėta, jeigu apie ją nebuvo pranešta pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį, nes dėl šios nuostatos tiesioginio veikimo reikalaujama, kad taip būtų apsaugotos suinteresuotojo asmens teisės.
- 27 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano esant būtina, kad Teisingumo Teismas išaiškintų galimos valstybės pagalbos vertinimo kriterijus, visų pirma ginčijama priemonė nustatyta atrankiojo pranašumo kriterijų, nes konkrečios elektros energijos gamintojų kategorijos neprivalo mokėti šios įmokos.

c) Dėl ketvirtojo klausimo

- 28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad šioje byloje kyla klausimas dėl įmokos kvalifikavimo, nes tai yra priemonė, pasireiškianti pardavimo kainos nustatymu arba laisvės nustatyti pardavimo kainą apribojimu, kuri galėtų prieštarauti Direktyvos 2019/944 ir reglamentų 2019/943 bei 2022/1854 nuostatomis atsižvelgiant į proporcingumo principą, sąlygas, kuriomis leidžiama įsikišti į kainų formavimą didmeninėje rinkoje, poveikio vertinimo nebuvimą ir būtinas priemones, kurių Sąjungos lygmeniu imamasi didėjant energijos kainoms.
- 29 Ieškovė teigė, kad įmoka yra intervencija į laisvų kainų formavimą rinkoje, kuriuo pažeidžiami Reglamento 2019/943 principai, nes ji negali lemti kainų stabilizavimo, bet, atvirkščiai, – visos rinkos destabilizavimą. Be to, įmoka akivaizdžiai pažeidžiamos intervencijos nustatant tiekimo kainas ribos, nes dėl jos i) nustatomos viršutinės kainų ribos didmeninėje, o ne mažmeninėje rinkoje, ii) netiesiogiai nustatomos kainų ribos ne namų ūkio vartotojams, viršijant Direktyvoje 2019/944 nustatytas ribas, ir iii) diskriminuojant nustatomos papildomos išlaidos tik šią įmoką mokantiems tiekėjams ir prekyautojams, o ne visiems rinkos dalyviams, kurie elektros energiją perka ir perparduoda didmeninėje rinkoje.
- 30 Kadangi ieškovė nurodė, jog taikant įmoką nustatytas kainų kontrolės mechanizmas prieštarauja Reglamentui 2022/1854 ir viršija jo ribas, nes tai yra

priemonė, galinti paveikti energetikos vidaus rinkos veikimą, sukelti pavojų tiekimo saugumui ir nulemti tolesnį kainų didinimą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad Teisingumo Teismo išaiškinimas būtinas siekiant nustatyti, koku mastu nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis reglamentuojama įmoka, daro didelį poveikį elgesiui rinkoje ir įtaką laisvam kainų formavimui, kaip numatyta Direktyvos 2019/944 ir reglamentų 2019/943 bei 2022/1854 nuostatose.

d) Dėl penktojo klausimo

- 31 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad šioje byloje kyla klausimas, ar įmoka turėtų būti kvalifikuojama kaip priemonė, lemianti tiesioginius arba poveikiu lygiavertčius valstybių narių tarpusavio prekybos apribojimus, kurie gali prieštarauti nurodytoms Sąjungos teisės nuostatoms.
- 32 Laikotarpiu nuo 2022 m. rugsėjo 1 d. iki gruodžio 16 d. OUG Nr. 27/2022 buvo nustatytas kitoks nacionaliniu lygmeniu sudarytų sandorių apmokestinimas palyginti su eksporto sandoriais, nes praktiškai buvo panaikinta pelno marža elektros energijos pardavimo eksporto ar tiekimo į Sąjungą iš Rumunijos teritorijos atveju ir įmoka buvo 100 % taikoma sandorio išvakarėse galiojusios energijos pardavimo kainos kitos paros rinkoje (o ne faktinės pardavimo kainos) ir pirkimo kainos skirtumui. Šis apskaičiavimo būdas iš esmės lėmė tai, kad energiją eksportuojant į Sąjungą nebuvo pripažįstamas joks pelnas, o prekybai Rumunijoje buvo taikoma 2 % teorinė pelno marža.
- 33 Nors nuo 2022 m. gruodžio 16 d. kitokia eksporto operacijoms taikoma apskaičiavimo formulė buvo panaikinta, po šios datos energijos eksporto apribojimas buvo įgyvendintas netiesiogiai, numatant daug didesnes prekybos išlaidas nei importo atveju: už elektros energijos importą mokėtinos įmokos suma nebebuvo pernelyg didelė, o elektros energijos eksporto atveju atsirado pareiga mokėti mokestį nuo bet kokios sumos, viršijančios 2 % energijos pirkimo kainos, ir tai lėmė lygiavertį poveikį eksportui turintį apribojimą.
- 34 Atsižvelgiant į tai, būtina paaiškinti nacionalinių nuostatų, kuriomis reglamentuojama įmoka, suderinamumą su Sąjungos teisės nuostatomis dėl laisvo prekių judėjimo.

e) Dėl šeštojo klausimo

- 35 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad Teisingumo Teismo išaiškinimas būtinas siekiant nustatyti, ar pagal Direktyvos 2006/112 401 straipsnio nuostatas valstybėms narėms leidžiama įvesti apyvartos mokestį, kaip antai įmoką, nes apmokestinant neatsižvelgiama į su prekybos veikla susijusias išlaidas ar į faktiškai gautą pelną.
- 36 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad energijos rinka yra sudėtinga, todėl siekiamos vykdyti savo veiklą prekybos bendrovės į

apskaitą įtraukia ne tik elektros energijos ar gamtinių dujų pirkimo sąnaudas, bet ir gana dideles specifines veiklos sąnaudas (pvz., aukštos kvalifikacijos personalo išlaidas, kompiuterių programų kainą, prekybos tarifus ir komisinį atlygį elektros energijos ir gamtinių dujų rinkos operatoriaus valdomose centralizuotose rinkose, finansavimo išlaidų palūkanų normas ir t. t.). Vis dėlto OUG Nr. 27/2022 nuostatose, susijusiose su įmokos apskaičiavimo metodu, neatsižvelgiama į šių išlaidų atskaitymą iš mokesčio bazės.

- 37 Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją valstybė narė gali toliau taikyti arba įvesti mokesčius ar rinkliavas tik su sąlyga, kad jie negali būti prilyginami apyvartos mokesčiui (Sprendimo *Novo Banco* 45 punktas).

DARBINIS VERTINIMAS